

Musikterapi med barn och familjer i neonatalvård

Vilken insats erbjuds?

På neonatalvårdsenheter erbjuds barn- och familjecentrerad utvecklingsstödande musikterapi. Fokus i musikterapi är barnets och föräldrarnas behov av att vara fysiskt och känslomässigt nära varandra i en situation som är emotionellt och socialt påfrestande för hela familjen. Genom att skapa en känslomässigt trygg plats för familjen är målet att främja och stärka familjrelationen och det tidiga samspelet mellan barn och föräldrar. Insatsen utgår ifrån ett relationellt psykoterapeutiskt förhållningssätt där musikterapeuten arbetar för att stötta familjens egen förmåga att uppleva och relatera tillsammans i stunden. Tillsammans med familjen utforskar och belyser musikterapeuten detta samspel.

All vårdpersonal inom den neonatala enheten kan remittera familjer till musikterapi. Remisserna formuleras inom ramen för den psykosociala rondan utifrån de behov av musikterapeutisk insats som uppmärksammas i det dagliga vårdarbetet. I samråd med familjer, vårdpersonal och musikterapeut identifieras aktuella stödbehov. Musikterapeuten är ansvarig för den behandling som erbjuds och insatserna anpassas efter varje familj och aktuell vårdtid i relation till övriga vårdinsatser. Musikterapeuten gör en plan kring syfte och mål med musikterapi och teamet följer därefter upp hur familjen mår och utvecklas. Det övergripande behandlingsansvaret har ansvarig läkare.

Vad är musikterapi?

Musikterapi är när musik används i behandlande syfte. Genom musik och musicerande erbjuds en mötesplats där det blir möjligt att arbeta fysiskt, resursstärkande, känslomässigt, relationellt och icke-verbalt. Det är en internationellt förankrad forskningsbaserad och relationell form av terapi med ett hälsofrämjande perspektiv som tar fasta på faktorer i människors liv som skapar hälsa. Insatsen innebär att en kvalificerad musikterapeut använder sig av musik och musikaliska aktiviteter som resurs för ett möte där patienter kan ges hjälp att hantera sin livssituation. Musikterapeuter arbetar med många olika populationer, inom kulturskola, anpassad skola, social öppenvård, habilitering och rehabilitering, inom somatisk och psykiatrisk vård, inom neonatal och palliativ vård samt inom äldre- och demensvård, ofta i samarbete med övriga professioner. I musikterapi används både expressiva och receptiva metoder. Expressiva metoder innebär att man spelar, sjunger och improviserar tillsammans. Receptiva metoder innebär att man lyssnar. I musikterapi är det inte bara individernas, ofta mycket olika, svårigheter som ska beaktas. Minst lika viktigt är att arbeta med resurser och potential. Den internationella musikterapeutiska federationen uttrycker att:

Music therapy is the professional use of music and its elements as an intervention in medical, educational, and everyday environments with individuals, groups, families, or communities who seek to optimize their quality of life and improve their physical, social, communicative, emotional, intellectual, and spiritual health and wellbeing. Research, practice, education, and clinical training in music therapy are based on professional standards according to cultural, social, and political contexts.

Musikterapi lämpar sig även väl för kartläggning och bedömning av barnets funktion och potential för motorik, koordination, muskeltonus, självreglering, kommunikation, samspel och relation. Musikterapeuter som arbetar inom hälso- och sjukvård dokumenterar i journal. Svenska

musikterapeuter arbetar utifrån musikterapiförbundets etiska riktlinjer, samt enligt gällande riktlinjer för den verksamhet där musikterapeuten arbetar.

Vad gör man?

I barn och familjecentrerad utvecklingsstödande musikterapi i neonatalvård erbjuds barn och föräldrar utrymme för närhet, vila och stabilisering utifrån sina unika behov. Musikterapeuten uppmärksammar och reflekterar kring barnets och föräldrarnas aktuella mående samt den nyblivna familjens egen rytm och behov av integritet. Syftet är att på bästa sätt stödja familjerelationen, barnets utveckling och föräldraskapet. I vårdteamet kan den musikterapeutiska kompetensen bidra med viktiga insikter som kompletterar och stärker övriga vårdinsatser. Det är musikterapeuten som ansvarar för familjens delaktighet och för att musikterapi ska bli meningsfull.

Neonatal barn- och familjecentrerad musikterapi är en behovs-och resursorienterad metod där hela familjens välmående står i centrum. Interventionen är förankrad i ett relationellt förhållningssätt och avser att verka stärkande och stödande. Ofta används det vibro-akustiska instrumentet monochord som har en mjuk, öppen klang väl lämpad för avslappning. Musikterapeuten kan även använda sin röst genom att nynna, improviserat eller på en välkänd melodi. I tillägg används föräldrars röster.

Musikterapeuten arbetar i ett eget rum lämpat för insatsen men kan också besöka familjens rum på vårdavdelningen. Målet är att skapa stunder av lugn och ro för familjen med utrymme att vara tillsammans utan krav på prestation. Interventionen benämns klingande avslappning under hudnära vård. Barnet, endast iförd blöja, ligger direkt på föräldrarnas nakna bröst i upprätt position för att få tillgång till föräldrarnas hjärtslag, andning, dofter, värme och röst. Med hjälp den mjuka klangen från monochordet ges familjen möjlighet att vila tillsammans, att finna en lugnare andning och puls samt att uppleva fysisk och känslomässig närhet. Föräldrar ges stöd att uppleva och registrera sitt barns uttryck medan musikterapeuten ackompanjerar och/eller verbaliserar närheten mellan barn och föräldrar. När familjesituationen stabiliseras och barnet mognar, växer och utvecklas, kan föräldrar bli mer delaktiga. Även stödande samtal kan vara en viktig del i musikterapi.

Efter utskrivning fortsätter ibland den musikterapeutiska insatsen på neonatal-mottagningen. Med lustfyllda och rofyllda klingande stunder stimuleras föräldrar att stötta det lilla barnets kommunikativa och motoriska utveckling samt dess förmåga till känslomässig reglering. Genom musiken ges utrymme för spontan kommunikation mellan barn och föräldrar samt att uppmärksamma barnets vokala uttryck, gester, rörelser och ansiktsuttryck. Det handlar även om att belysa och benämna detta samspel, att spela på enkla instrument samt att erbjuda klingande avslappning för barn och föräldrar. Även i öppenvårdsinsatsen utgör stödande samtal en del av musikterapi.

Musikterapi är en forskningsbaserad behandlingsform

Ett musikterapeutiskt arbete är en reflexiv process baserad på vetenskap och beprövad erfarenhet där musikaliska och relationella erfarenheter nyttjas som bas för förändring. Musikterapeutisk teoribildning är influerad av flera discipliner. Här har inte endast musikpedagogik och musikpsykologi bidragit med teorier utan även arbetsterapi, psykoterapi, psykologi, medicin, specialpedagogik och antropologi. Neonatal barn- och familjecentrerad musikterapi grundas dessutom i modern utvecklingspsykologi, anknytningsteori och tidigt samspel, kris- och traumateorier samt relationell musikterapi.

Den musikterapeutiska forskningen använder sig av multidisciplinära forskningsmetoder för att synliggöra och mäta på vilka sätt musikterapi kan vara verksamt. Mot bakgrund av musikterapiens multidisciplinära grund återfinns en stor variation av forskningsfrågor och studerade insatser. Det har även gjorts ett antal systematiska översiktsstudier för att bedöma den samlade evidensen inom avgränsade områden med vuxen population, såsom musikterapi och demens, musikterapi vid schizofreni och schizofreniliknande tillstånd. Det finns också systematiska översikter med studier på musikterapi och barn med autism, musikterapi inom neonatalvård samt musikterapi med barn behandlade för cancer.

Forskning ger stöd för att musikterapi med barn och familjer i neonatalvård kan ge positiva effekter på hjärtfrekvens, syresättning, beteende, barnens sugförmåga samt mödrarnas upplevda oro. Insatsen syns även kunna reglera barns stress under smärtsamma procedurer. Dessa effekter resulterar ofta i tidigare utskrivning från inneliggande vård. Studier visar att levande musik ger större effekt än inspelad musik samt att bästa effekt uppnås om musikterapeutisk behandling sätts in i ett tidigt skede under vistelsen på neonatalvårdsavdelning. Neonatal barn- och familjecentrerad musikterapi har dessutom visat sig ha en positiv inverkan på de områden i hjärnan hos för tidigt födda barn som har med kognition, socio-emotion och motorik att göra. Insatsen visade även en positiv utveckling av barnets förmåga till interaktion och tidiga språkutveckling samt en positiv effekt på mammors upplevda oro och föräldrars upplevelse av kontakt, delaktighet och kommunikation med sina barn.

Stiftelsen MusikBojen – 2024-05-25